

♦♦♦ BIRÓ AURÉL – SEREMETYEFF-PAPP JÁNOS

Budapesti templomokban, közgyűjteményekben őrzött Szűz Mária-ábrázolású templomi zászlók IV.

A Budai-Déli Espereskerület zászlói

43. 2008 körül Csobán András és Rákóczi Sarolta készítette a Budafok-Felsőváros, Jézus Szíve-templomban, a bal oldali oszlopnál elhelyezett téglalap alakú, egyszínű világosbarna, varrott selyemzászlót, amelynek mérete 59×98 cm. Az előlapon, középen fehér köpenyben, fehér fátyolban a Titkos értelmű rózsza (*Rosa mystica*), fején glória, kezében egy rózsatő, az ábrázolás felett kék betűkkel: *MÁRIA SEGÍTS* felirat. A zászlón alul barna textilrojt. A zászlócsúc nyeles, modern fakereszt. A fa keresztrúd 67 cm, két szélén gömb alakú fa záróelem. A keresztrudas zászló, a keresztrúd két szélén elhelyezett szemescsavarra rögzített kötél segítségével lett a rúdra erősítve. A farúd 2,7 méter hosszú (43. kép).¹

43. KÉP

¹ Vargha Zsolt szóbeli közlése szerint. 2010. december 6.

44A. KÉP

44B. KÉP

44. A két világháború között készült a kelenvölgyi Szentháromság-templom fehér, téglalap alakú selyemzászlaja, amelynek mérete 98×71 cm. A zászlólap ívekkel határolt négyszögben és azon kívül virág- és levélmintával díszített. Az előlapon, középen aranszínű ovális szegélyben, olaj-vászonképen Jézus (Szentséges Szíve) alakja, aki baljával fénysugarakat árasztó, tövissel koszorúzott, lángoló Szentséges Szívére mutat, amelynek tetején kereszt látható. A feje körül glória, jobbjával a Szentháromságot mutatja, köpenye vörös, ruhája fehér színű (44A. kép). A hátlapon, középen aranszínű ovális szegélyben, olaj-vászonképen Mária (Szeplőtelen Szíve) alakja, aki jobbjával fénysugarakat árasztó, rózsakoszorúval övezett, törrel átdöfött, lángoló Szeplőtelen Szívére mutat. Mária fején fehér fátyol, feje körül dicsfény, baljában liliom, köpenye kék, ruhája fehér színű (44B. kép). A zászló három szabad szélén ezüst fémrojt, míg a rúdhoz erősített szélén arany paszomány. A zászlócsúcs aransárga rézgömb, a zászlólapot 9 szeggel erősítették a rúdhoz. A fehér farúd 264 cm.²

² Saját felmérés 2009. Lásd még: BIRÓ Aurél, *Kelenvölgy-Szentháromság Plébánia története* (Julianus Útikönyvek) (Budapest 2010) 22–24.

45A. KÉP

45B. KÉP

45. A két világháború között készült a kelenvölgyi Szentháromság-templom egyszínű fehér selyemzászlaja, amelynek mérete 119×56 cm. A zászló háromszögben végződő hármass rövid fanon. Az előlapon, középen aranszínű ovális szegélyben, olaj-vászonképen, a barna földgömbön álló, a kígyóra taposó Szaplótelen Szűz, a Csodásérmű Mária. Mária fején fehér fátyol, felette korona, feje körül dicsfény, köpenye kék, ruhája fehér színű. Az ábrázolást hímzett liliumok fogják közre (45A. kép). A hátlapon középen aranszínű ovális szegélyben, hímzett Lisieux-i Szent Teréz az attribútumaival, feje körül glória, kezében feszület és vörös rózsacsokor. Az ábrázolást hímzett vörös rózsaszálak fogják közre (45B. kép). Felül a bújtató mindkét oldalán és alul a fanonon arany fémrojtok, alul három arany fémbojt. A zászlólap felül öt fémkarikával és fémmerevítővel lett a kereszttrúdra erősítve. A sárgaréz kereszttrúd 76 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely stilizált növényi indás díszítésű.³

³ Saját felmérés 2009. Lásd még: BIRÓ 2010, 21–24.

46A. KÉP

46B. KÉP

46. A két világháború között készült a kelenvölgyi Szentháromság-templom egyszínű fehér selyemzászlaja, amelynek mérete 81×100 cm. A zászló gótikus íves hármás fanon. A szakralitást figyelembe véve Szűz Mária kerül az előlapra, míg a keresztrúdon lévő szárnyas anya szerint ez lenne a hátlap. A hímzett előlapon, közepén, az éggömbön álló Szeplőtelen Szűz. Lába holdsarlón, feje felett 12 csillag, köpenye kék (arany csillagos), ruhája fehér (arany csillagos). Az ábrázolás körül ívesen elhelyezett búza és különféle virágok jelennek meg: rózsa, tulipán, szegfű. Mária alatt virágok, szőlőfürtök és levelek láthatók. Alul a fanonokon egy-egy hímzett virágszál (46A. kép). A hátlapon, közepén négyzet alakú keretben, olaj-vászonképen Árpád-házi Szent Erzsébet. A fején korona, feje körül glória, kezében virágkosár, köpenye vörös, ruhája zöld színű. Erzsébet alamizsnát oszt az előtte térdelő férfinak és egy női koldusnak. A jelenet egy épületbelsőben van elhelyezve, a nyitott ablakon látható a hegytetőn álló marburgi vár. Alul a fanonokon egy-egy hímzett virágszál (46B. kép). A zászló szélén körbe és a bújtható mindkét oldalán fehér selyemrojt. A keresztrúd 92 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A keresztrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amelyet sárgaréz csavar és szárnyas anya erősít a keresztrúdhhoz. Az akasztóelem mindkét oldala díszesen megmunkált.⁴

⁴ Saját felmérés 2009. Lásd még: BIRÓ 2010, 22–24.

A Pesti-Belső Espereskerület zászlói

47. 1926-ban készült el a Szent Rókus-templom egyszínű fehér, hímzett, téglalap alakú faille selyemzászlaja, amelynek mérete 140×110 cm. A zászlót az Állami Nőipari Iskolában készítették. A zászló előlapján ovális keretben Szent Rókus képe, körülötte felirat: *Felajánlja a Szent Rókus Egyházközség 1926-ban.* A hátlapon ovális keretben a Boldogságos Szűz képe, körülötte felirat: *Magyarország Nagyasszonya könyörögj érettünk.* A sík felületek többi részét kisebb zöld mezők, aranyfonallal kihímzett arabeszkek töltik ki. A zászló három szabad szélét vörös-zöld aplikált fogazattal látták el. Az anyagot lekapcsolhatóan erősítették a fehér zászlórúdhoz, amelynek tetején (zászlócsúcs) a címeres magyar Szent Korona látható. A zászlótartó Lukovics Vendel lett, a zászlószentelés 1926. május 16-án volt (47. kép). Az egyházi szertartást Csernoch János hercegprímás vállalta el, míg a fővédnök Horthy Miklósné volt. Az első ezüst zászlószveget a hercegprímás verte be a következő jelmondatokkal: *Szent Rókus vegye védelmébe a Szent Rókus Egyházközséget és annak érdemes vezetőségét.* Ezüst diszszveget vertek még be: Horthy Miklósné nevében dr. Vály Ernőné: *Hiszek az Isteni örök igazságban,* dr. Vály Ernőné zászlóanyja: *Hiszek Magyarország feltámadásában,* dr. Vály Ernő: *Isten áldd meg a magyart,* Pulai István: *Istennek és az embernek* jelmondatokkal, továbbá Mészáros János érseki helynök, Ripka Ferenc főpolgármester, Sipőcz Jenő polgármester, Lepold Antal kanonok nevében. Ezután 220 darab nemzeti címerrel ellátott aranyozott szeget vertek be a tanács és a képviselőtestületi tagok, a Credo és a Szent Margit Egyesület tagjai és az egyházközség hívei.⁵

47. KÉP

⁵ BFL (Budapest Főváros Levéltára) IV. 1420. d. 3. doboz 18. Budapest Székesfőváros tanácsi majd polgármesteri ügyosztályainak gyűjteményes iratai. Az ügyosztályok irataiból kiemelt okmányok gyűjteménye. A Szent Rókus Egyházközség új harangjainak és zászlójának beszentelésekor kiállított emlékirat. Lásd még: BIRÓ Aurél, *A budapesti Szent Rókus Egyházközség harangjainak és zászlójának megszentelése (1926. május 16.),* in *Magyar Sion* V (2011) 292–294.

48A. KÉP

48B. KÉP

48. A XIX–XX. század fordulóján készült a belvárosi Nagyboldogasszony-templom kék selyemzászlaja, amelynek mérete 76×115 cm. A zászló téglalapban végződő hármastestű fán. A zászlólap stilizált és növényi ornamentikával díszített. Az előlapon, középen, aranszínű szegélyes téglalap keretben, olajvászonnépen Mária megkoronázása: balra Krisztus bíbor palástban, jobbjában kereszt, jobbra az Atyaisten zöld palástban, kék ruhában, baljában jogar és kék éggömb, középen Mária, köpenye kék, ruhája vörös színű, felettük a Szentlélek (48A. kép). A kép alján nehezen értelmezhető fekete felirat: *A. Pesti . - „go, ..” Kállal. M. K. 1871.* A hátlapon, középen, aranszínű szegélyezett, téglalap alakú keretben, olajvászonnépen Sárkányölő Szent György, a háttérben egy vár, amely előtt imádkozó királylány áll (48B. kép). A zászló szélein és a bújtató mindkét oldalán ezüst fémrojt. Felül névvel ellátott két szeg: *Egrédi Mari* és *Préchlík Amália*. A zászlócsúcs sárgaréz füles latin kereszt. A kék farúd 337 cm, a kereszttrúd 99 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúdhhoz erősítve. Az akasztóelem ágat szimbolizál.⁶

⁶ Saját felmérés 2006.

49A. KÉP

49B. KÉP

49. A XIX. század végén készült a belvárosi Nagyboldogasszony-templom fehér, háromcsúcsú (közepe kettős lekerekítésű) selyemzászlaja, amelynek mérete 92×155 cm. A zászlólap sűrű, apró növényi mintás. Az előlapon, középen, barna szegélyes mandorla keretben, olaj-vászonképen, felhőn álló Koronás Szűzanya, karján a kisdud Jézussal, aki Szent Gellértnek a vértanúság pálmáját nyújtja. Mária fején fehér fátyol, korona, kezében, fehér lepelben a gyermek Jézus, akinek jobbáiban olajág. Mária köpenye kék, ruhája rózsaszín. Mellette Szent Gellért rózsaszín köpenyben és zöld ruhában, valamint Szent Vince vértanú diakónus vörös köpenyben. Alul egy templom (49A. kép). A hátlapon, középen, barna szegélyes mandorla keretben, olaj-vászonképen a Lourdes-i Mária, fehér köpenyben, kék övben, fején korona, lábainál egy-egy az ábrázolás szelétől induló virágban végződő rózsaszín (49B. kép). A zászló szélein és a bújtató mindkét oldalán megsötétedett fémrojt, alul három megsötétedett fémbajt.⁷

⁷ Saját felmérés 2006.

50A. KÉP

50B. KÉP

50. A XIX. század végén készült a belvárosi Nagyboldogasszony-templom kék selyemzászlaja, amelynek mérete 87×105 cm. A zászló téglalapban végződő hármastászában. A zászlólap stilizált virág- és növényi ornamentikával díszített. Az előlapon, középen, aranszínű téglalap keretben, olaj-vászonképen Szent István király a fehérvári Nagyboldogasszony-templom oltáránál vörös párnára helyezve felajánlja a Szent Koronát (kard, jogar és az országalma) a Magyarok Nagyasszonyának. Mellette Szent Imre herceg, fején a hercegi korona. Szent István vörös palástban, feje körül glória. Szent Imre zöld palástban, feje körül glória. A háttérben a templom oszlopai és a felhőkön trónoló Magyarok Nagyasszonya, fején korona, jobbjában jogar, ölében, fehér lepelben a gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Mária kék köpenyben és rózsaszínű ruhában. Jézus jobbjával áldást ad, míg baljában a világmindenséget szimbolizáló kék éggömb keresztrel (50A. kép). A hátapon, középen, aranszínű téglalap keretben, olaj-vászonképen feszület előtt királyi ruhában imádkozó Anjou Szent Hedvig.⁸ Az asztalon egy feszület és a lengyel korona, a háttérben

⁸ Az elpusztult waweli Szent Kereszt-szárnyasoltár külső szekrényoldalán négy alak volt, ebből az egyik az itt ábrázolt Hedvig. Vö. Diós István (főszerk.), *Magyar Katolikus Lexikon* 4 (Szent István Társulat, Budapest 1998) 717–718.

51A. KÉP

51B. KÉP

egy királyi vár. Fején fehér fátyol és arany diadém, feje körül glória. Fehér szegélyes vörös köpenye és fehér-zöld ruhája nemzeti színeivel inkább Árpád-házi szentre utal (50B. kép). Felül két névvel ellátott zászlószeg: *Kovács Ágnes* és *Horváth Erzsébet*. A zászló szélein és a bújtató mindkét oldalán ezüst fémrojt. A zászlócsúcs sárgaréz füles latin kereszt. A kereszttrúd két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúddhoz erősítve. Az akasztóelem leveles ágat szimbolizál. A kék farúd 337 cm.⁹

51. A XIX–XX. század fordulóján készült a belvárosi Nagyboldogasszony-templom zöld selyemzászlója (az oltártól balra lévő falon), amelynek mérete 102×129 cm. A zászló téglalapban végződő négyes fanon. A zászlólap virágmintás. Az előlapon, középen (52×60 cm), aranszegélyes téglalap keretben, olaj-vászonképen, felül a felhőkön a Sasvári Fájdalmas Szűzanya (Piéta) kegyképe, ölében, fehér lepelben a keresztfáról levett Krisztus. Mögötte a

⁹ Saját felmérés 2006.

keresztfa, rajta fehér lepel (a Feltámadt Krisztus jelképe). Mária feje körül glória, mellkasán Mária Szeplőtelen Szíve, köpenye kék, ruhája vörös. Jézus feje körül glória. Mindkettőjük fején uralkodói korona. Alattuk a sasvári pálos templom és kolostor.¹⁰ A kép nagyon hasonlít Joseph Jäger 1746-ban készült rézmetszetéhez,¹¹ illetve egy ismeretlen metsző 1780 körül készült rézkarcához.¹² A templom előtt zászlós körmenet, balra egy elkerített kápolna, amely mögött fa áll. Jobbra a rendház épülete. Hátról az egész teret fából épült melléképület zárja le (51A. kép). Alul, a bal sarokban elmosódott, kivehetetlen forma. A hátulapon, közepén, aranszegélyes téglalap keretben Skót Szent Kálmán vértanú hosszú vándorbottal, feje körül glória, nyújtott tenyérrel imádkozik, köpenye vörös, ruhája kék színű, a háttérben folyó és hegyek. A lábánál vörös köpenyre helyezett korona, valamint bárányok (51B. kép). Szent Kálmán magyar anyától született, a skót királyné, Szent Margit fia. Útban hazafelé a Szentföldről Ausztriában megölték, majd ereklyéit Melkbe vitték. Tisztelete miatt I. Péter király alatt ereklyéit átmenetileg Magyarországra hozták.¹³ A zászló szélein és az előlapon lévő bújtató mindkét oldalán aranyozott zöld fémrojt. A zászlót Jébert Katalin 2006–2007-ben restaurálta. A zászlócsúcs füles görög kereszt.¹⁴ A keresztúdról hiányoznak a záróelemek. A keresztúrd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a keresztúrdhoz erősítve. Az akasztóelem stilizált indás mintájú. A vörös farúd 335 cm.¹⁵

52. A két világháború között készült az erzsébetvárosi Árpád-házi Szent Erzsébet-templom hímezett, téglalap alakú selyemzászlaja, amelynek zászlólapja nemzeti színű, mérete 128×157 cm. Az előlapon, közepén a térdelő Szent István király. Feje körül glória, köpenye bíbor, kezében vörös párna, amelyen felajánlja a Szent Koronát Magyarok Nagyasszonyának (a fehérvári Nagyboldogasszony-templomban). Felette a felhőkön trónoló Magyarok Nagyasszonya. Feje körül glória, jobbában jogar, ölében, fehér lepelben a

¹⁰ A sasvári Pieta barokk kultuszának több emléke maradt fenn. Pest város akkor egyetlen magyar szenátora, Szalay István pálos konfráter és felesége, Torpis Zsuzsanna, a franciskánusok harmadrendjének megbecsült tagja, a pálosok akkortájt megépült pesti templomában (Egyetemi vagy Kisboldogasszony-templom) oltárt emelt a Sasvári Fájdalmas Szűzanya tiszteletére. Oltárképnek a kegyzsobrot festették meg. Ez a kép is kegyképpé vált. A képre függesztett votívkszerek az egykor intenzív kultuszt hirdetik. Ez az egyetlen régi kegyképe a fővárosnak, amely károsodás nélkül, eredeti formájában a régi offerekkal díszítve máig fennmaradt. SZILÁRDFY Zoltán, *Ikonográfia-Kultusztörténet. Képes tanulmányok* (Balassi Kiadó, Budapest 2003) 120–121. Lásd még: uo. 36. és 252–253. képeket. Köszönet Farbak Péternek az információért.

52A. KÉP

52B. KÉP

gyermek Jézus. Mária köpenye kék, ruhája rózsaszín, Jézus feje körül glória, baljában a világmindenséget szimbolizáló kék éggömb a tetején kereszttel. Mögöttük a dicsfény sugarai. Az ábrázolás felett ívben arany színű felirat: *Istenért és hazáért!*, alul 2 egymásra helyezett olajág. A jelenet a zászlólap fehér sávjában látható (52A. kép). A hátlayan, középen Szent Erzsébet, feje körül glória, jobbjában rózsák, ölében rózsák, lábánál is rózsák. Köpenye kék, ruhája vörös, rajta a magyar címer elemei, két rombuszban a kettős kereszt és az Árpád-sáv. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben arany színű felirat: *Szent Erzsébet, és könyörögj érettünk!*, felül, a bal sarokban kereszt, benne a fénysugarakkal övezett Szent Korona (52B. kép). A zászló három szabad szélén arany színű fémrojt, felül 6 fémkarika, amelyekből egy hiányzik.¹⁶

¹¹ SERFŐZŐ Szabolcs, *A sasvári pálos kegyhely története. A zarándoktemplom kialakítása és kegyesobrának kultusza a 18. században* (Balassi Kiadó, Budapest 2012) 29.

¹² Uo. 39.

¹³ Diós István (főszerk.), *Magyar Katolikus Lexikon 6* (Szent István Társulat, Budapest 2001) 57.

¹⁴ Uo. 553.

¹⁵ Saját felmérés 2006/2011.

¹⁶ Saját felmérés 2006.

53A. KÉP

53B. KÉP

53. A két világháború között készült az erzsébetvárosi Árpád-házi Szent Erzsébet-templom egyszínű fehér, hímzett, téglalap alakú selyemzászlaja, amelynek mérete 59×81 cm. Az előlapon, közepén, 12 csúccsal ellátott kör keretben, világoskék háttér előtt Jézus tövissel koszorúzott, lángoló, vérző Szentséges Szíve, a tetején kereszt. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *Árpádházi-Szent-Erzsébet* és *Egyházközség*, lent a sarokban kék görög kereszt (53A. kép). A hátlapon, közepén, 12 csúccsal ellátott kör keretben, világoskék háttér előtt Magyarok Nagyasszonya. Mária fején fehér fátyol és a Szent Korona, feje körül glória, Szent István palástjában és fehér ruhában, jobbjában a magyar jogar. Baljában, fehér lepelben a gyermek Jézus, akinek feje körül glória, jobbjával áldást ad, baljában az országalma a kettős kereszttel. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *Szűz-Anyánk* és *könyörögi-érettünk* (53B. kép). A zászlólap alján fehér vászon kiegészítés, amely sérülés nyomait távolította el. A zászlón felül egy fehér textilbojt, három szabad szélén fehér textilrojt. Felül a zászlólapot zászlószegekkel erősítették a kereszttrúdra. A fa kereszttrúd 70 cm, amelynek két szélén fa záróelem.¹⁷

¹⁷ Saját felmérés 2006.

54A. KÉP

54B. KÉP

54. 1914-ben készült a szentistvánvárosi Szent István király-bazilika Szentolvasó Társulatának egyszínű fehér, téglalap alakú selyemzászlaja (használaton kívül), amelynek mérete 162×134 cm. Az előlapon, közepén díszített ovális keretben, olaj-vászonképen Rózsafüzér Királynéja. Fején világoskék fátyol, jobbában rózsafüzér, baljában, fehér ágyékkötőben az álló gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Jézus jobbában fehér rózsakoszorú, míg baljában fehér rózsavirág. Mária köpenye világoskék, ruhája rózsaszín. Mária lábánál Szent Domonkos szerzetesi öltözékben (fekete köpenyben és fehér ruhában), aki a lelógó rózsafüzért tartja, feje körül glória, lábánál könyv (evangélium vagy regula), és a fáklyát tartó kutya (utalás édesanyja álmára, mely szerint kutyát szült, s az egy fáklyával lángba borította az egész világot). Mellette a jobbát szívére tevő Sienai Szent Katalin szerzetesi öltözékben (fekete köpenyben és fehér ruhában, Szent Domonkos harmadrendjéhez tartozott). Mögöttük a világmindenséget szimbolizáló kék éggömb. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű hímzett felirat: *SZENT OLVASÓ KIRÁLYNÉJA* és *KÖNYÖRÖGJ ÉRETTÜNK*, valamint alatta utólag hímzett dátum: 1948. A zászló négy sarkában hímzett indás díszítőmotívumok futó feliratszalagokkal: *A BUDAPEST LIPÓTVÁROSI SZ. OLVASÓ TÁRSULATNAK 25 ÉVES JUBILEUMA EMLÉKÉRE 1889-1914* (54A. kép). A hímzett hátlap négy sarkában indás díszítőmotívumok, közepén babérág, kard és rózsafüzér, mellette egy-egy kisebb babérág. Az ábrá-

zolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *BÉKE KIRÁLYNÉJA* és *KÖNYÖRÖGJ ÉRETTÜNK* (54B. kép).¹⁸

55. A XX. század végén készült a szentistvánvárosi Szent István királybazilika Mária Légiójának egyszínű fehér, hímzett, háromszögben záródó négyszögletes selyemzászlaja, amelynek mérete 49×77 cm. Az előlapon, a zászló vonalát követő, aranszínű szegélyes keretben, a keresztet szimbolizáló mezőben, ovális kereteléssel a Szeplőtelen Szűz, a Csodásérmű Mária,¹⁹ aki a földgömbön áll, és a szájában almát tartó kígyóra tapos. Feje körül glória, fején kék fátyol, köpenye kék, ruhája fehér, öve kék színű, kezei széttárva.

¹⁸ Saját felmérés 2006.

¹⁹ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

56A. KÉP

56B. KÉP

Az ovális keret két szélén egy-egy stilizált vörös rózsza. Felette a kereszt szárán fehér mezőben felirat: *LEGIO MARIAE* (Mária Légió). A kereszt szélén egy-egy liliummotívum. Felül kapcsolódva stilizált kereszt alakban a szétterjesztett szárnyú Szentlélek fehér galambja, feje körül vörös glória. A zászlólap három oldala dísztelen, az alsó csúcsban végződő oldalát áttört csipkehímzés díszíti, alul hosszúszáru textilrojt függ (55A. kép). A hátlapon, aranszínű és kék keretben, aranybarna felirat (három sorban): *LEGIO MARIAE* és *REGIA MAGYARORSZÁG* (55B. kép). A zászlón alul fehér rojt. A zászlócsúcs hagyma alakú, tetején füffel ellátott kétoldalas sárgaréz feszület. A kereszttrúd fa, két szélén fa záróelem. Az akasztóelem egyszerű, meghajlított, vastagabb sárgaréz huzal.²⁰

²⁰ Saját felmérés 2006.

56. A XX. század második felében készült a szentistvánvárosi Szent István király-bazilika Mária Kongregációjának egyszínű fehér, hímzett háromcsúcsú (egy teljes és két fél ívvel záródó), kongregációs műselyemzászlaja, amelynek mérete 79×141 cm. A sekrestyében található. Az előlapon, középen az éggömbön álló, kígyóra (szájában alma) taposó Szeplőtelen Szűz, a Csodásérmű Mária.²¹ Lába holdsarlón, fején korona és fehér fátyol, feje körül glória és 12 csillag, kezei széttárva, köpenye kék, ruhája fehér színű. Az ábrázolás felett ívben aranszínű felirat: *PATRONA HUNGARIAE* (Magyarok Nagyasszonya) (56A. kép). A hátlapon, középen aranszínű *KRISZTUS* és *MÁRIA* monogram, az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *Szent István Bazilika* és *Mária Kongregáció* (56B. kép). A zászló mindkét lapján, a szélén aranszínű szegély. A zászlón alul aranszínű fémrojt és 2 aranszínű fémbojt. A zászlócsúcs arany, stilizált lándzsa alakú, amely Krisztus szenvedésének egyik eszközére utal. A kereszttrúd két szélén sárgaréz záróelem, a zászlórúd fehérre festett fa.²²

57. A XX. század második felében készült a szentistvánvárosi Szent István király-bazilika sekrestyéjében található a Világ Győzelmes Királynője Lovagrend egyszínű fehér, festett, téglalap alakú műselyem zászlaja, amelynek mérete 97×141 cm. Az előlapon, középen, barna szegélyes kör keretben Magyarok Nagyasszonya, fején fehér fátyol és a Szent Korona. Feje körül glória, jobbában a magyar jogar, míg baljában, fehér lepelben a gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Mária vörös palástban (utalás a koronázási palástra), Jézus feje körül glória, jobbával áldást ad, míg baljában a magyar országalma a kettős kereszttel. A kereten belül kék alapon festett fekete felirat: *PATRONA HUNGARIAE* (Magyarok Nagyasszonya). Az ábrázolás alatt aranszínű festett feliratok (öt sorban): **SOCIETAS REGINAE**, **GLORIOSAE MUNDI**, **EQUITES SACRAE**, **CORONAE MAGNAE**, **DOMINAE HUNGARORUM** (57A. kép). A hátlapon, felül az előző lapon lévő ábrázolás, alatta aranszínű felirat (hét sorban): *VILÁG GYŐZELMES KIRÁLYNŐJE LOVAGREND A MAGYAROK NAGYASSZONYA ÉS A SZENT KORONA LOVAGJAI*. Ázás következtében a szöveg és a díszítőmotívumok elszíneződtek (57B. kép). A zászló mindkét lapján, a széleken vörös-zöld farkasfogak. A zászlócsúcs aranyozott, esztergályozott, hagyma alakú. A kereszttrúd 97 cm, a zászlórúd fém. Alul a kiinduló fém akasztókampón nemzetiszínű zsinór, amely a kereszttrúd két széléhez van erősítve.²³

²¹ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

²² Saját felmérés 2006.

57A. KÉP

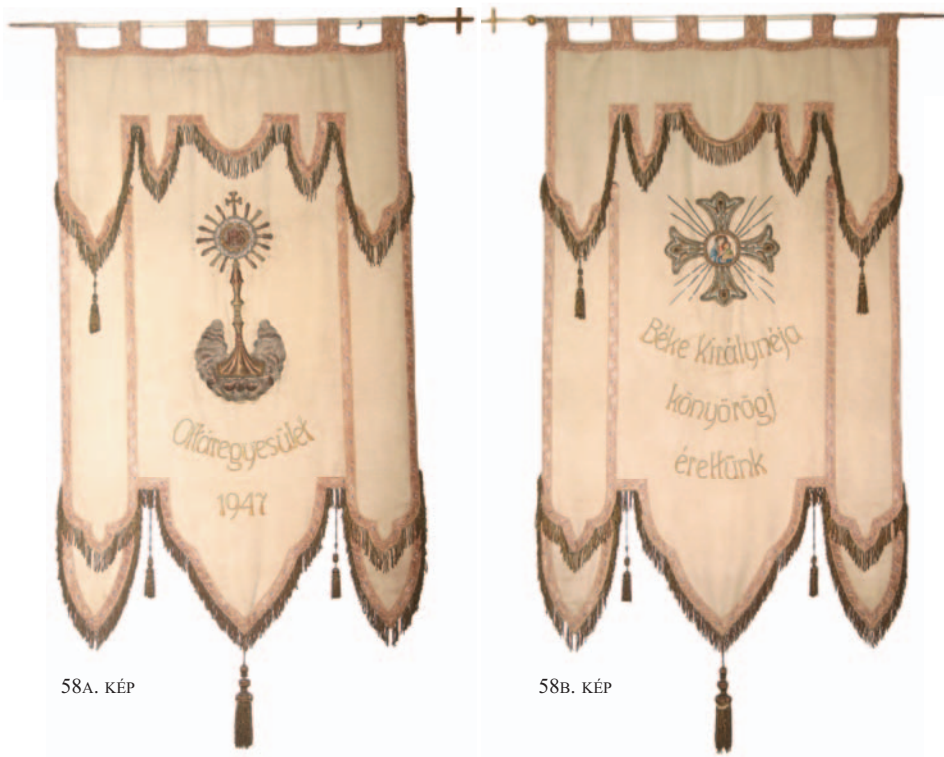

57B. KÉP

A Pesti-Déli Espereskerület zászlói

58. 1947-ben készült a Béke Királynéja Lelkészség Oltáregyesületének egyszínű fehér hímzett, selyemzászlaja (használaton kívül), amelynek mérete 160×78 cm. Alul a zászlólap lekerekített hármastriangulum jellegű. A szélek dupla keretelésűek, a külső két ívvel záródik, a belső keleties három ívben végződik. A középső fanonelem megtört ívben keretelt díszítésű. Az ívek széleit szőlő, szőlőlével és virágmintás szalag követi. A belső keretelés szalagja végigfut a zászló szélein. A felső szélein lelógó, függönyszerű keretelés fut tovább, melynek vonalvezetése harmonizál a zászló alsó részével. Szélein (az előlapon) arany fémrojt, szélén arany fémbojt, ebből az egyik elveszett. Ugyanilyen fémbojtok díszítik az alsó szegélyezést is, ahol szokatlan módon, két belső fanonelem között két hosszabb zsinóros fémbojt lóg le, a középső fanonelemből rövidebb fémzsinóron hosszabb fémbojt lóg alá. Az előlapon, középen szentségmutató,

²³ Saját felmérés 2006.

58A. KÉP

58B. KÉP

benne *IHS* felirat. Az ábrázolás alatt ívben aranszínű felirat: *Oltáregyesület*, valamint évszám: *1947* (58A. kép). A hátlapon, középen egyenlő szárú, kívülről lilimalakzatú kereszt, melynek belsejét stilizált tulipánok díszítik. A kereszten belül kör keretben a Szenvédő Szülő, Mindenkor Segítő Szűzanya a római S. Alfonzónak, a redemptoristák anyatemplomának krétei eredetű, XV. századi kegyképe alapján.²⁴ A keresztből fénysugarak indulnak ki. Mária fején korona, feje körül glória. Kezében a gyermek Jézus, akinek fején korona és feje körül glória. Mária kék köpenyben és rózsaszín ruhában, míg Jézus zöld köpenyben és fehér ruhában. Az ábrázolás alatt ívben aranszínű felirat (három sorban): *Béke Királynéja könyörögj érettünk*. A hátlapon felül 2 aranszínű fémbojt, alul 3 aranszínű fémbojt (58B. kép). A zászlón felül hat duplaszéles bújtható, amellyel a zászlólapot a sárga fa keresztrúdhoz erősítik. A zászlócsúcs gömbön álló sárga latin fakereszt. A rúd másik vége hosszan,

²⁴ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

59A. KÉP

59B. KÉP

hegyesre faragott, másodlagos felhasználás. A zászló a kommunista uralom idején elveszett, és csak 1990-ben került elő.²⁵

59. 1938–1940 körül készült a külsőjózsefvárosi Jó Pásztor Lelkésztség egy-színű fehér selyemzászlaja, amelynek mérete 68×101 cm. A zászló háromszögben végződő hármastászában. Az előlap közepén, a téglalap kereten két elem váltakozik: vörös rombuszon füles görög kereszt, amely mögül fénysugarak törnek elő, illetve gyöngydíszítés hosszúkás fémkeretben. A kereten belül az olaj-vászonképen a Jótanács Anyja,²⁶ fején korona, feje körül glória, kezében

²⁵ Saját felmérés 2006.

²⁶ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

a gyermek Jézus, akinek fején korona, feje körül glória. Jézus vörös köpenyben Máriába kapaszkodik. Mária kék köpenyben (betakarja a gyermeket) és zöld ruhában. A Mária ruháján megjelenő zöld és Jézus ruhájának vörös színei a nemzeti jellegre utalnak. Ezt erősítik a képet körülvevő kézi hímzésű magyaros virágmotívumok (búzavirág, bazsarózsa, pipacs, szegfű, olajág a termésével). A kép jobb alsó sarkában, egy körben szignó: KAS, és egy díszítő jel. A képen látható jelenet, amely Mária és gyermeke bensőséges viszonyát fejezi ki, nem szokványos. Alul a fanonokon egy-egy hímzett virágcsokor (59A. kép). A hímzett hátlapon közepén aranszínű MÁRIA monogram, körben az előlappal megegyező díszítés, alul a fanonokon egy-egy virágcsokor (59B. kép). A zászló szélein és felül, a bújtatón (mindkét lapon) fehér textilrojt, alul három fehér selyembojt. A zászlócsúcs sárgaréz stilizált latin kereszt. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amelyet sárgaréz csavarral és szárnyas anyával erősítettek a kereszttrúddhoz. Az akasztóelem egyoldalas, növényi indás motívumú. Idővel a zászló hátoldalára került. A kereszttrúd jelenleg azonos hosszúságú a zászlólappal, záróelemei vagy nem voltak, vagy levágták. A fehér fa zászlórúd 230 cm. A zászlót a húsvéti körmenetkor használják.²⁷

60. A XX. század elején készült a tisztviselőtelepi Magyarok Nagyasszonya-templom fehér, hímzett, téglalap alakú selyemzászlaja (a bejárat melletti falon található, használaton kívül), amelynek mérete 94×140 cm. A zászlólapot stilizált gránátalma, bogáncs és különböző geometrikus motívumok díszítik. Az előlapon, közepén, aranszegélyes ovális keretben, Szent Imre herceg fehér szegélyes vörös uralkodói köpenyben és zöld magyaros dolmányban, melynek övéről görbe kard függ le. A ruha a magyar nemzeti színekre utal. Feje körül glória, jobbában lilium (szüzesség, tisztaság jelképe), és egy templomi Mária-szobor (vagy oltár) előtt felajánlja szüzességét. Imre herceg jobb lába előtt a földön azonosítatlan tárgy hever. Mária kék köpenyben és fakó rózsaszín ruhában (60A. kép). A hátlapon, közepén, aranszegélyes ovális keretben, a felhőkön trónoló Magyarok Nagyasszonya, köpenye kék, ruhája rózsaszínű. Jobb lába holdsarlón, fején a Szent Korona, feje körül glória, jobbában jogar (mint királynő), ölében, fehér ágyékkötőben a gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Jézus feje körül glória, jobbában a világmindenséget szimbolizáló kék éggömb a kereszttel, míg baljával az ég felé mutat (60B. kép). A zászló három szabad szélén aranszínű fémrojtok, alul 2 aranszínű fémbojt. A zászló 7 fémkarikával van a rúdra erősítve. A zászlócsúcs gyertyaláng alakú, sárgaréz,

²⁷ Saját felmérés 2006.

amelyen növényi koszorúban Mária monogram. A fémrúd 3 m, amelyen 11 db koronás zászlószeg található.²⁸

61. 1920 után készült a tisztviselőtelepi Magyarok Nagyasszonya-templom egyszínű fehér, hímzett, téglalap alakú selyemzászlaja (a szószék mellett látható, használaton kívül), amely egykor a cserkészeké volt. A zászló mérete 97×140 cm. Az előlapon, középen zöld színben a Regnum Marianum, azaz a történelmi, Szent István-i gyökerű Magyarország. Ebből minden irányba virágok áradnak szét, ami a virágzó Magyarország jelképe, magyaros szecsesziós ihletésű motívum. Előtte kék köpenyben és rózsaszín ruhában a trónoló Magyarok Nagyasszonya, fején a Szent Korona, feje körül glória, jobbjaiban jogar (mint királynő), ölében a ruhátlan gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Jézus feje körül glória, kezében a világmindenséget szimbolizáló kék éggömb a kereszttel. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *NE FELEDKEZZÉL MEG* és *SZEGÉNY MAGYAROKRÓL!* – idézet a Boldogasszony Anyánkból (61. kép).²⁹ A hátlapon, középen aranszínű cserkészjel, amiről nem készült fotó. A zászló három szabad szélén aranszínű

²⁸ Saját felmérés 2006.

²⁹ *Hozsanna! Teljes Kottás Népekeskönyv* (Szent István Társulat, Budapest 2000) 410–411.

61. KÉP

rojt. A zászlólap fémmevítő segítségével van a rúdra erősítve. A zászló csúcsán sárgaréz hármassztrucctoll, e felett még egy sárgaréz kettős kereszt található. A fehér, fából készült zászlórúd 3 m.³⁰

A Pesti-Középső Espereskerület zászlói

62. 1925-ben készült a Kőbányai Ifjak Szent Alajos Mária Kongregációjának egyszínű fehér, gépi hímzésű, téglalap alakú, kongregációs selymzászlaja (használaton kívül), amely a kőbányai Szent László-templomban található, mérete 92×76 cm. Az előlapon, középen a felhőkön trónoló, fénysugarakkal övezett Magyarok Nagyasszonya, fején fehér fátyol, korona, feje körül glória. Jobbjában a Szent Korona, baljában jogar, ölében a gyermek Jézus. Mária lábánál a magyar kiscímer, köpenye kék, ruhája világos színű. A holdsarlón angyal ül, jobb kezével Mária bal lábának nagy ujját fogja, ráhajol Mária lábfejeére és megsókolja azt. Jézus fehér lepelben, feje körül glória. Óvólag a Szent Korona

³⁰ Saját felmérés 2006.

³¹ Saját felmérés 2006.

³² Ez a Magyarok Nagyasszonya ábrázolás szerepel annak az emlékkönyvnek a borítóján is, amelyet a magyar görög katolikusok ajándékoztak XIII. Leó pápának 1900-ban tartott zárándokútjuk alkalmával.

62A. KÉP

62B. KÉP

felé nyúl. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *PATRONA HUNGARIAE* és *ORA PRO NOBIS* (Magyarok Nagyasszonya könyörögi érettünk). A szöveg között egy-egy virágcsokor (62A. kép). A hátlapon, középen többvirágú liliomszál, az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *KŐBÁNYAI IFJAK SZENT ALAJOS* és *MÁRIA KONGREGÁCIÓJA*, valamint évszám: 1925. A felirat között egy-egy stilizált indában végződő virágmotívum. A dátum alatt hasonló ornamentika jelenik meg (62B. kép). A zászló szélén lila zsinór, alul egy lila textilbojt.³¹ A Magyarok Nagyasszonya ábrázolás megegyezik a VII. kerületi Rózsák terei görög katolikus templom oltárképével, amelyet 1933-ban Roskovics Ignác készített.³²

63. 2000-ben készült a kőbányai Szent László-templom fehér és világoskék, himzett, téglalap alakú selyemzászlaja, amelyet körmenetkor használnak (egyébként az oltár előtt található). A zászló mérete 90×151 cm. Az előlapon, középen kék palástban és fehér ruhában álló Magyarok Nagyasszonya, fején

Vö. <http://rozsaktere.emeclesia.hu/index.php?hely=2> (2011. május 30.). Ilyen zászlóképpel rendelkezik Tomisa Ilona is. Lásd: TOMISA Ilona, „... együtt a processiót ... járják”. *Körmeneti zászlók Magyarországon* (Paládi-Kovács Attila kiadása, Budapest 1998) címlap.

63A. KÉP

63B. KÉP

a Szent Korona, feje körül glória. Mária jobbában a magyar országalma a kettős kereszttel, baljában, fehér lepelben a gyermek Jézus, akinek feje körül glória. Jézus jobb kezével óvólag az országalma felé nyúl. Mária lábánál a magyar kiscímer. Az ábrázolás alatt, három sorban aranszínű felirat (a középső ívben): *AJÁNDÉKOZTA Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testülete Polgári Frakciója*, valamint évszám: 2000 (63A. kép). A hátlapon, felül aranszínű latin kereszt, tündöklő fénysugarakkal, alatta a trianoni Magyarország, benne a történelmi Magyarország (63B. kép): a jelenlegi Magyarország nem szűnik meg, de a történelmi Magyarország gondolata tovább él. Ezt az aranszínben pompázó történelmi Magyarország mutatja. A zászló négy szélén és a bűjtató előlapján aranszínű fémrojt. A zászlót a Kőbányai Önkormányzat Polgári Frakciója adományozta a templomnak. A sárgaréz zászlócsúcs lándzsa alakú. A keresztrúd 155 cm, amelynek két

³³ Saját felmérés 2006.

64A. KÉP

64B. KÉP

szélén sárgaréz záróelem. A keresztrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a keresztrúddhoz erősítve. Az akasztóelem gömbben végződik, amely nem követi a zászló vonalát. Az akasztóelem közepén szárnyas kerubfej. A fehér, fából készült zászlórúd 352 cm. A nemzetiszínű zászlószalagon ez a felirat olvasható: *A 100 éves évfordulóra kapott zászlóval a Nagyasszony oltalmába ajánlja az egyházközséget. Dr. Erdő Péter székesfehérvári segédpüspök 2000. június 25-én.*³³

64. 1999-ben készült a kőbányai Szent Család-templom fehér selyemzászlaja, amelynek mérete 94×138 cm (az oltár előtt található). A zászló háromszögben végződő hármastéglalapban. A zászlólap rózsamintás. Az előlapon, középen, aranszínű szegélyes téglalap keretben, nyomott képen, a Szent Család az ácsműhelyben.³⁴ Középen rózsaszín köpenyben a gyermek Jézus, feje körül glória,

³⁴ Az ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

kezei széttárva, fejét égre emeli. A Szülők még a gyermeket látják, addig Jézus már előre gondol. Felül három, Jézus előtt egy fehér galamb, Mária baljában guzsaj. Balra Szent József, feje körül glória, jobbában liliom (tisztaság, szüzesség jelképe), köpenye barna, ruhája zöld színű. Jobbra Szűz Mária, fején fehér fátyol, feje körül glória, baljában orsó, köpenye kék, ruhája vörös. Mellettük ácsszerszámok, felettük rózsák. Az ábrázolás felett aranszínű varrott felirat: *KŐBÁNYAI SZENT CSALÁD PLÉBÁNIA*, az ábrázolás alatt aranszínű varrott évszám: 1999 (64A. kép). A hátlapon, középen aranszegélyes téglalap keretben, nyomott képen, a hazatérő Szent Család (az égi és a földi Szentháromság)³⁵ valószínűleg Jeruzsálem határában. Felettük barna-bordó színű köpenyben az Atyaisten, aki megáldja Fiát a Szentlelken keresztül, jobbában jogar, körülötte 6 angyal, alatta a Szentlélek, aki Jézusra sugárzik. A Szent Család közepén fehér lepelben a gyermek Jézus, feje körül glória, jobbjára a szívén, bal mutatóujjával int. Balra Szent József, feje körül glória, imára összekulcsolt kezében liliom, alázatos tekintettel nézi Fiát. Köpenye barna, ruhája fehér. Jobb oldalon az égre tekintő, a gyermekéről gondoskodó Szűz Mária, fején fehér fátyol, feje körül glória, jobbát Fia felé nyújtja. Köpenye zöld, ruhája vörös színű (64B. kép). A zászló szélein és felül a bújtatón (mindkét lapon) aranszínű fémrojtok. A zászlót körmenetkor használják. A zászlócsúcs liliomban végződő sárgaréz latin kereszt. A kereszttrúd 106 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúdhöz erősítve. A szárnyas anya valamikor helytelenül az előlapra került. Az akasztóelem kétoldalas, középen egyenlő szárú görög kereszt, stilizált növényi motívumokkal. A fa zászlórúd fehér, 330 cm hosszú.³⁶

65. 1938-ban készült a kőbányai Mindenkor Segítő Szűz Mária lengyel nemzetiségi templom fehér és vörös, hímzett négyzet alakú selyemzászlaja, amelynek mérete 110×105 cm (a bal oldali padsorban található). A zászlólap virág-, búza- és szőlőmintás. Az előlapon, középen, a lengyel címer: sas, a fején korona. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű lengyel nyelvű felirat, magyarul: *URAM ÖRIZD ÉS ÁLDD MEG FÜGGETLEN HAZÁNkat! LENGYEL IFJÚSÁG BUDAPESTEN 1938-BAN* (65A. kép). A hátlapon, középen, több ívben határolt, ezüst szegélyes pajzson Bialystok Mária-kegyképe (a Kegelemmel teljes Szűz),³⁷ alatta holdsarló. Mária fején fehér fátyol és korona, feje körül glória. Felette újabb korona, amelyet két

³⁵ Az ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

³⁶ Sajtó felmérés 2006.

65A. KÉP

65B. KÉP

angyal tart, valamint 12 csillag. Mária öltözete díszes, nyakában gyöngyökből álló láncok, kezei a szívére helyezve. Mellette fogadalmi tárgyak (offerek). Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben sárga-narancssárga lengyel nyelvű felirat, magyarul: MÁRIA OLTALMAZD A LENGYEL NEMZETET! (65B. kép). A zászló három szabad szélén aranszínű fémrojt, felül arany paszomány. A zászlólapot fémkarikákkal és fémmerevítővel erősítették a rúdhoz. A zászlócsúcs sárgaréz latin kereszt. A szétszedhető fa zászlórúd 285 cm.³⁸

66. A XX. század közepén készült a kőbányai Mindenkor Segítő Szűz Mária lengyel nemzetiségi templom fehér pamutfonalból horgolt egyoldalas zászlaja, amelynek mérete 59×45 cm (a jobb oldali padsorban található). A zászló háromszögben végződő hármas fanon, melyet füles hármas latin kereszt díszít. Felirata a következő: (felül) *Rózsafüzér*

66. KÉP

³⁷ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

³⁸ Saját felmérés 2006.

67A. KÉP

67B. KÉP

Királynő (alatta, rózsakoszorúban) *Asszonya* (alul) *Könyörögi érettünk*. A zászlón alul 3 pamutbojt. A zászlócsúcs sárgaréz füles latin kereszt. A kereszttrúd 90 cm, amelynek két szélén sárgaréz csúcs, a fehér fa zászlórúd 2,7 m (66. kép).³⁹

67. 1997-ben készítette az Ecclesia Szövetkezet a Németh Tihamér és neje által adományozott fehér, hímzett műselyemzászlót a Regnum Marianum-templomnak. Mérete 73×122 cm (az oltár mellett található). A zászló háromszögben végződő hármastipusú fán. A zászlólap virágmotívumokkal díszített. Az előlapon, középen a templom sziluettje és kék betűs rövidítés: *RM* (Mária Ország), mellette kör alakú aranymezőben egyenlő szárú kereszt (67A. kép). A hátlapon, középen aranszínű *MARIA* monogram, felette liliomos korona

³⁹ Saját felmérés 2006.

(67B. kép). A zászló szélein és felül a bűjtató mindkét lapján aranszínű fémrojt. A zászlócsúcs sárgaréz liliomos latin kereszt. A kereszttrúd 78 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúddhoz erősítve. A farúd 310 cm.⁴⁰

68. Illéssy Zoltán tervezte, Sziráki Péter készítette 2002-ben, és Harmati Kálmán adományozta a Regnum Marianum-templomnak azt az egyszínű fehér, egyoldalas, téglalap alakú, textilanyagokból összeállított műselyem zászlót, amely az oltár mellett látható. Mérete 66×101 cm. Középen, Árpád-sávos címerpajzson, aranszegélyes, ovális keretben, kék háttér előtt a Magyarok Nagyasszonya. Fején fehér fátyol és a Szent Ko-rona, feje körül glória, jobbjában magyar jogar, ruhája vörös palást. Ölében, fehér lepelben a gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Jézus feje körül glória, baljában az országalma a kettős kereszttel. A kép két oldalán fekete felirat *PATRONAHUNGARIAE*(Magyarok Nagyasszonya). A zászlón alul aranyfonalú textilrojt. A zászlót a Magyarország Dicsőséges Nagyasszonyáról Nevezett Szent Korona Lovagrend adományozta. A zászlócsúcs fehér latin kereszt. A kereszttrúd tetején fémlemezekből készült akasztóelem, amely csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúddhoz erősítve. A fából készült fehér zászlórúd 260 cm (68. kép).⁴¹

68. KÉP

⁴⁰ Saját felmérés 2006.

⁴¹ Saját felmérés 2006.

69A. KÉP

69B. KÉP

69. 1929-ben készült az egykori domonkos Rózsafüzér Királynéja-templom Rózsafüzér Társulatának vajszínű selyemzászlaja (használaton kívül), amelynek mérete 90×138 cm. A zászló lekerekített három csúcsban végződő fanon, a középső fanon duplaszéles és az alsó része javított. A zászlólap mintázata kisebb és nagyobb kör alakú mezőkben virágmotívumokból kirajzolódó kereszt, illetve róza, mely mögött keresztet szimbolizáló levéldíszek láthatók. Az előlapon, középen, ovális keretben, olaj-vászonképen a trónoló Rózsafüzér Királynéja, fején fehér fátyol, feje körül glória. Mária köpenye kék, ruhája rózsaszín, jobbjában rózsafüzér, amelyet a barna kámzsát viselő, térdelő Szent Domonkos baljába tesz. Mária ölében, fehér ágyékkötőben a gyermek Jézus, akit baljával magához ölel. Jézus feje körül glória, előtte a térdelő Sienai Szent Katalin barna szerzetesi kámzsában (Szent Domonkos harmadrendjéhez tartozott). Jézus a szent felé fordul, és feje fölé az elkövetkezendő szenvedéseire utaló töviskoszorút helyez, jobbjával rózsafüzért ad át neki. Szent Katalin elfogadja és követi Jézust. A trón felett 5 angyal, míg a trón előtt liliumok és rózsakoszorú. Az ábrázolásnak rokokó előképe lehet. A kép felett, illetve alatt ívben aranszínű hímzett felirat: *Rózsafüzér Királynéja és könyörögj érettünk!* Alul a feliratot hímzett rózsaszálak övezik (69A. kép). A hímzett hátlapon, középen a domonkos címerpajzs, melynek fekete felső részén a betlehemi csillag, amit egy vékony íves szalag választ el, alatta elhelyezett két pálmaág,

70A. KÉP

70B. KÉP

ez alatt könyvön ülő kutya, szájában fáklya, előtte a világmindenséget ábrázoló éggömb a kereszttel. A címerpajzs felett középen stilizált liliom, melynek csúcsát leveles korona takarja el, felette a *VERITAS* (igazság) feliratos szalag. A címerpajzs alsó részét liliommotívum díszíti, melynek közepéről feszület függ alá, amely voltaképpen a címerpajzs mögött lévő, liliomban végződő rúdról függő rózsafüzér része. Az ábrázolás felett, illetve alatt ívben aranszínű felirat: *Rózsafüzér – Társulat és Budapest.*, valamint évszám: *1929 dec. 8.* (69B. kép). A zászlón alul és felül a bújtató mindkét lapján textilrojtok. A zászlócsúcs liliomban végződő sárgaréz latin kereszt. A kereszttrúd 112 cm, amelynek két szélén sárgaréz záróelem. A kereszttrúd tetején díszes sárgaréz akasztóelem, amely sárgaréz csavarral és szárnyas anyával lett a kereszttrúrhoz erősítve. Az akasztóelemet kiterjesztett szárnyú angyal, illetve rózsza díszíti. A fehér fa zászlórúd 353 cm.⁴²

70. 1947-ben készült a törökőri Lisieux-i Szent Teréz-templom Dolgozó Leány Csoportjának egyszínű fehér, hímzett, téglalap alakú vászonzászlaja (a karzaton található, használaton kívül), amelynek mérete 79×122 cm. Az előlapon,

⁴² Saját felmérés 2006.

középen az éggömbön álló, a kígyóra taposó Szeplőtelen Szűz (Dolgozók Nagyasszonya, az ipari munkásság oltalmazója),⁴³ szemeit lecsukja, kezei imára fogva, feje körül glória, öve kék, köpenye kék, ruhája fehér színű. Alatta a törökőri templom és egy gyár. Ez az „új időköt” jellemzi, amely az ábrázolásban külön üzenetet hordoz. Szakrális környezetben jelenik meg a gyár, a Magyarok Nagyasszonya a Dolgozók Nagyasszonyára változott. Az egyház kényszerből közeledett az akkori államhoz, amelyet átmenetinek tartott. A kompozíció felett ívben zöld *DOLGOZÓK NAGYASSZONYA* felirat, alatta *KÖNYÖRÖGJ ÉRETTÜNK!* felirat, melynek könyörögj szava és az érettünk „É” betűje zöld színű, míg az „R” betű rózsaszín és zöld, majd a szó „ETTÜNK!” része ismét rózsaszín (70A. kép). A hátlapon, középen zöld színű *LD* rövidítés, az „L” betű hosszanti szára keresztet formál. Felette ívben *TÖRÖKŐRI EGYHÁZKÖZSÉG* rózsaszínű felirat, alatta ívben *DOLGOZÓ LEÁNY CSOPORTJA*, valamint évszám: *1947*. Ebből a dolgozó leány rész rózsaszínű, a csoportja szó „c” betűje rózsaszínű és zöld, míg a szó többi betűje és a dátum zöld színű (70B. kép). A feliratok rejtett üzenetet hordozhatnak, ugyanis a feliratok kopása kizárható. A zászló három szabad szélén oxidálódott ezüstözött fémrojt, alul két ezüstözött fémbojt. A zászlólapot felül öt fémkarika erősíti a kereszttrúdhoz. A kereszttrúd 98 cm, két szélén sárgaréz záróelem.⁴⁴

⁴³ A Mária-ábrázolás típusát Szilárdfy Zoltán írta le.

⁴⁴ Saját felmérés 2006.